

Okänd kvalitetskris i skolan

Undervisningen är inte kompensatorisk. 75 procent av lektionerna har fokus på att göra - inte på att lära.

En appell till Sveriges Skolriksdag 2023 med insikter från 2100 systematiska lektionsobservationer i svenska klassrum.

Innehåll

ALLA ÄR ÖVERENS OM DET SOM FORSKNING VISAT:
DET ÄR UNDERVISNINGEN SOM HAR STARKAST
PÅVERKAN PÅ ELEVERNAS LÄRANDE.

Innehållsförteckning	Sida
Okänd kvalitetskris i skolan	2
Undervisningens roll i det kompensatoriska uppdraget	4
Så här har vi observerat lektionerna - systematiskt	5
Detta har vi observerat under lektionerna	6
Detta händer om man fokuserar på viktiga detaljer av undervisning på vetenskaplig grund.	8
Avslutande resonemang: Varför genomförs undervisningen i svenska skolor med lite fokus på kvalitet, evidens och vad den leder till för elevernas lärande?	10
Ett seminarium den 22/11, 2023. Välkommen!	12
Referenslista för de 10 dimensioner av undervisningen som vi har observerat	13
Slutnoter	15

Okänd kvalitetskris i skolan - undervisningen är varken likvärdig eller kompensatorisk

EXEMPEL PÅ VAD VI OBSERVERAT:

- ENBART 25 PROCENT AV LEKTIONERNA HADE FOKUS PÅ LÄRANDE.
- 60 PROCENT AV LEKTIONERNA HADE FOKUS PÅ ATT GÖRA/HINNA MED.
- UNDER 15 PROCENT AV LEKTIONERNA FANNS INGEN STUDIERO ELLER INGET FOKUS ALLS.

I DETTA DOKUMENT GER VI FLER EXEMPEL.

Vi har systematiskt observerat undervisningen under 2100 lektioner i svenska klassrum. Vi har sett många exempel på fantastisk och skicklig undervisning. Vi har dock sett ännu mer undervisning som inte är skicklig, som inte vilar på vetenskaplig grund och som inte är kompensatorisk. Undervisning som ger lite stöd för elevernas kunskapsutveckling och speciellt för elever med behov av mycket stöd. Ett exempel: Under 75 procent av en serie på 500 observerade lektioner på 28 grundskolor var det under lektionen inte fokus på att lära utan på att göra eller att hinna med. Fler exempel nedan.

Den stora mängd data om evidensbaserad undervisning i svenska klassrum som vi systematiskt har samlat har, vad vi känner till, ingen annan samlat under de senaste decennierna. Forskare vid Linköpings Universitet har därför bestämt sig för att tillsammans med oss analysera våra data i en rapport som presenteras på ett seminarium den 22/11.

Vi väljer att publicera detta dokument redan nu inför Skolriksdagen den 8-9 maj eftersom vi upplever att det i skolan och i debatten är för lite fokus på det som, alla är överens om, har störst påverkan på elevernas lärande, undervisningen. Många skolchefer och rektorer som vi träffar håller med om att det är viktigast men säger att de inte har tid att prioritera det nu, trots låga elevresultat år efter år och trots Skollagens skrivningar om likvärdig undervisning samt vetenskaplig grund. Fler skolor har börjat att prioritera undervisningen men det finns inte någon uppfattning om att det brådskar eller är angeläget att systematiskt förbättra undervisningen på vetenskaplig grund. Skolans vardag rullar på med mer än 560.000 nya lektioner varje dag. Vilken möjlighet!

Det är angeläget att öka medvetenheten om betydelsen av undervisningens kvalitet inför nästa läsår. Då kommer det att genomföras ytterligare 100 miljoner lektioner på Sveriges grund- och gymnasieskolor. Många lektioner kan leda till mer lärande.

Detta dokument utgår ifrån rådata från en serie på 500 lektionsobservationer. Data som beskriver vad vi har observerat när vi har fokuserat på de viktiga detaljer som forskning återkommande under lång tid och även på senare tid visat leder till studiero, motivation, lärande och kunskapsutveckling. Se referenslista på sidan 13. Några exempel:

- Under 10 procent av lektionerna har läraren kontrollerat att eleverna förstått vad de skulle lära sig under lektionen.
- 25 procent av lektionerna hade fokus på lärande. 60 procent av lektionerna hade fokus på att göra/hinna med och under 15 procent fanns ingen studiero eller inget fokus alls.
- Under 40 procent av lektionerna var lärarens ledarskap inriktat på att inspirera och motivera till lärande. Under 50 procent av lektionerna ledde lärarna med konventionellt ledarskap byggt på kontroll, belöning och sanktioner.
- Under 33 procent av lektionerna hade läraren medvetet organiserat någon form av samarbetslärande där eleverna lär tillsammans. Det innebär att majoriteten av eleverna får sitta ensamma under många långa lektioner. Många lärare hinner inte ge alla elever stöd och känner sig otillräckliga. Lärarna utnyttjar i allt för låg grad elevernas förmåga att stötta varandra och lära tillsammans.

Detta drabbar alla elever men de som drabbas mest är de elever som behöver mest stöd för att lära. Det innebär att undervisningen inte är kompensatorisk, eller att undervisningen inte genomförs på ett kompensatoriskt sätt. Undervisningen är således inte baserad på vetenskaplig grund utifrån Skollagen.

Eftersom den svenska skolan i stort genomförs i en homogen kontext är det utifrån forskning kring generaliserbarhet rimligt att anta att flera av

observationerna ovan från 500 lektioner på 28 skolor även kan gälla för många andra klassrum i Sverige. ¹⁾

Viktigt att beakta är att ingen av de fyra punkterna ovan handlar om resurser i form av pengar eller antalet lärare/vuxna i klassrummet, utan enbart om undervisningens planering och genomförande.

Alla är överens om att undervisningens kvalitet har störst påverkan på elevernas lärande. Många rapporter under de senaste tio åren visat att skolkulturen i Sverige har haft litet, eller till och med inget fokus, på det viktigaste. Med andra ord, hur undervisningen genomförs och vad den leder till. Det som är kärnan i skolans systematiska kvalitetsarbete. Ett exempel är en rapport från Skolinspektionen som visade att på 28 skolor som hade haft konstant låga elevresultat under 10 år hade åtgärderna inte handlat om undervisningen. Ett annat exempel är en krisande gymnasieskola med låga elevresultat. Skolan fick under ett decennium mängder av stöd från huvudmannen samt andra instanser. När man i efterhand analyserade varför det inte hade lett till bättre elevresultat så framkom det att man på skolan i samband med utvecklingsarbetet inte hade haft fokus på undervisningens kvalitet. ^{2 och 3)}

Det är dags att tänka mer som om Skolverket hade varit Luftfartsverket med fokus på att säkerställa undervisningens kvalitet. Vi publicerar detta för att öka medvetenheten om att det finns stora möjligheter att utveckla undervisning byggd på vetenskaplig grund i svensk skola.

Vi visar i detta dokument vilka förbättringar i undervisningen som kan nås på ett par månader. De kan befästas och utvecklas genom fokus på samma viktiga evidensbaserade detaljer över tid.

**Välkommen till Linköping för mer fördjupning den 22 november!
Se inbjudan på sidan 12.**

Undervisningens roll i det kompensatoriska uppdraget

VILKEN MÖJLIGHET!

DET GENOMFÖRS 100 MILJONER LEKTIONER VARJE
LÄSÅR I SVERIGES GRUND- OCH GYMNASIESKOLOR

*”VART SKA UNDERVISNINGEN LEDA? VILKET
LÄRANDE SKA UNDERVISNINGEN ÅSTADKOMMA?”*

ÅSA HIRSH

Det kompensatoriska uppdraget innebär att på olika sätt tillgodose alla elevers olika behov för att nå de nationella kunskapsmålen i läroplanen, oavsett socioekonomisk bakgrund.

Undervisningens kvalitet spelar en avgörande roll för elever med olika behov och utmaningar.

Problemet är inte att det saknas forskning om vilken undervisning som leder till studiero och lärande. Det finns mängder av svensk och internationell forskning som är enig om det. Med andra ord finns det saker som är universella och inte beroende av i vilken kontext undervisningen bedrivs. Det handlar om allmäntdidaktiska detaljer i undervisningen som logiskt bäst svarar upp mot det kompensatoriska uppdraget. För exempel se referenslistan på sidan 13.

I svensk skola pratas det inte om att undervisningen i sig ska eller kan vara kompensatorisk. ”Kompensatorisk undervisning” är utifrån våra erfarenheter inte ett begrepp som används. Däremot pratas det om kompensatoriska åtgärder, kompensatoriska insatser, kompensatoriska effekter, etc. Ett uttryck för detta är Skolinspektionens årsrapport för 2022. Där används ordet ”kompensatorisk” 27 gånger på 67 sidor men inte i kombination med ordet ”undervisning”. När det tas upp ”kompensatoriska åtgärder” i dokumentet är det bara ett par exempel som kan hänföras till att utveckla undervisningen i sig. ⁴⁾

Så här har vi observerat lektionerna - systematiskt

*”... JAG HAR INTE KÄNT MIG KRITISERAD, UTAN
SNARARE UPPMÄRKSAMMAD PÅ DETALJER
OCH ANDRA PERSPEKTIV. DET HAR HJÄLPT MIG ATT
STANNA UPP OCH TÄNKA OM KRING SAKER SOM
KANSKE BLIVIT GJORDA AV VANA ELLER UTAN SÅ
MYCKET EFTERTANKE...”*

EN LÄRARE SOM FÅTT ÅTERKOPPLING

Arbetet med observationer på skolorna har genomförts enligt följande:

En inledande inspirationsföreläsning med fokus på didaktiska utmaningar och där lektionsbesökens form och fokus har presenterats för all personal i syfte att skapa nyfikenhet och stilla eventuell oro.

- Lektionsbesök hos varje lärare på skolan. Observatören har förhållit sig passiv under lektionen oavsett vad som skett. Observatören har placerats för att minimera att uppmärksamhet tas från både läraren eller eleverna. Observatören har fokuserat på iakttagbara läraraktiviteter för tio dimensioner av undervisningen, se nästa sida, systematiskt vid alla lektionsobservationerna - om och hur läraren har genomfört respektive dimension samt vad det inneburit för eleverna.
- Varje lektionsbesök har följts av ett individuellt didaktiskt samtal med respektive lärare enligt en systematisk modell. Responsen har givits både skriftligt och muntligt samma dag som observationen ägt rum. Samtalet har hållits i förtroende med läraren och handlat om samma tio dimensioner av undervisningen.
- Efter sammanställning av data från observationsunderlagen har en återkoppling till rektor följts av en workshop med all personal på skolan. Under workshopen har utfallet kring de tio dimensionerna presenterats med statistik innehållande styrkor och utvecklingsområden för var och en av de tio dimensionerna. Tillfälle har givits för alla att på ett strukturerat sätt diskutera hur skolan utifrån det redovisade nuläget kan fortsätta sitt arbete med att utveckla undervisningen.

Alla observationer har genomförts av två personer:
Bernt Friberg och Urban Hansson

Detta har vi observerat under lektionerna - kompensatorisk och inte kompensatorisk undervisning

SKOLLAGEN SLÅR FAST ATT UTBILDNINGEN SKA VILA PÅ VETENSKAPLIG GRUND OCH BEPRÖVAD ERFARENHET.

KUNSKAP FRÅN RELEVANTA FORSKNINGSRISULTAT SKA MED ANDRA ORD LIGGA TILL GRUND FÖR ARBETET BÅDE NÄR DET GÄLLER INNEHÅLLET I OCH FORMEN FÖR UTBILDNINGEN. DETTA GÄLLER ALLA SKOLFORMER.

KÄLLA: SKOLVERKET

De exempel som vi gav ovan av vad vi sett handlar om fyra av tio dimensioner med viktiga detaljer av undervisning som svensk och internationell forskning återkommande visat leder till studiero, motivation, lärande och kunskapsutveckling. Se referenslista på sidan 13.

Det handlar alltså om **hur läraren leder undervisning för lärande inklusive att skapa relationer med eleverna.**

- Mål som utgångspunkt för lärandet
- Lärandemiljö
- Elevernas delaktighet i lärandet
- Synliggörande av lärandet
- Användning av respons för lärande
- Lektionens planering och genomförande
- Lärares ledarskap i klassrummet
- Stöd till elever med olika behov
- Användning av rutiner
- Samarbetslärande

För varje dimension har vi tittat efter om och hur denna typ av iakttagbara läraraktiviteter (nedan) är på plats eller inte under lektionen. Detta exempel gäller för den första av de tio dimensionerna - en lärandematrix som med olika utvecklingssteg beskriver progressionen i undervisningsskicklighet - se en förstoring på nästa sida.

1. Mål som utgångspunkt för lärandet

Utvecklingssteg	Iakttagbara kriterier kan exempelvis vara
<i>Lärare och elever har samma uppfattning av lektionens mål, som är kopplade till kursplanen</i>	<ul style="list-style-type: none">• Lärandemål (vad som ska läras under lektionen – inte bara vad som ska göras) är presenterade och läraren har kontrollerat att eleverna förstått målen korrekt.• Läraren har visat hur målen är kopplade till kursplanen.• Eleverna har fått möjlighet att reflektera kring lärandemålen.
<i>Lärarna anger lärandemål, men de är inte fullt förstådda av eleverna</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren har presenterat lärandemål men har inte kontrollerat hur eleverna förstått dem• Lärandemålen är otydligt formulerade.• Eleverna visar under lektionen att de inte helt förstått vad de förväntas lära sig.
<i>Mål finns men de är inte tydligt formulerade muntligt eller skriftligt</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren kan efter lektionen beskriva de lärandemål som lektionen utformats runt.• Lektionens olika moment hänger samman men det är inte tydligt vilket lärande det ska leda till• Läraren har inte i skrift eller tal formulerat några lärandemål för eleverna.
<i>Inga mål används som utgångspunkt för elevernas lärande</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren kan efter lektionen inte ange vad eleverna specifikt skulle lära under lektionen.

© Skolkompaniet i samarbete med Fibbla Kompetens och BRAVO Lesson

Dimension 1 av 10 som har observerarts

Mål som utgångspunkt för lärandet

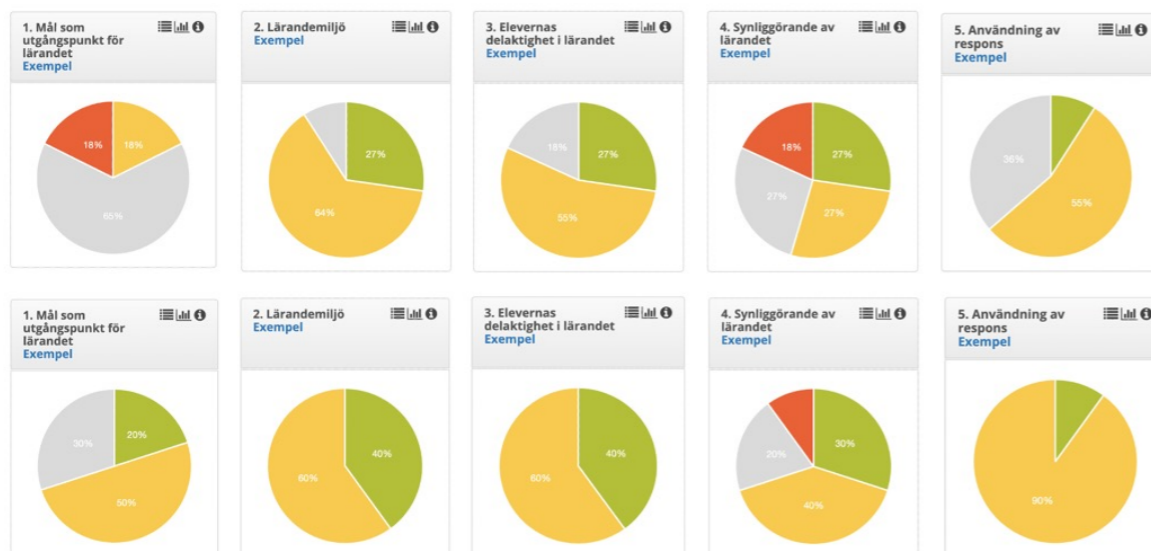
1. Mål som utgångspunkt för lärandet

Utvecklingssteg	Iakttagbara kriterier kan exempelvis vara
<i>Lärare och elever har samma uppfattning av lektionens mål, som är kopplade till kursplanen</i>	<ul style="list-style-type: none">• Lärandemål (vad som ska läras under lektionen – inte bara vad som ska göras) är presenterade och läraren har kontrollerat att eleverna förstått målen korrekt.• Läraren har visat hur målen är kopplade till kursplanen.• Eleverna har fått möjlighet att reflektera kring lärandemålen.
<i>Lärarna anger lärandemål, men de är inte fullt förstådda av eleverna</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren har presenterat lärandemål men har inte kontrollerat hur eleverna förstått dem• Lärandemålen är otydligt formulerade.• Eleverna visar under lektionen att de inte helt förstått vad de förväntas lära sig.
<i>Mål finns men de är inte tydligt formulerade muntligt eller skriftligt</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren kan efter lektionen beskriva de lärandemål som lektionen utformats runt.• Lektionens olika moment hänger samman men det är inte tydligt vilket lärande det ska leda till• Läraren har inte i skrift eller tal formulerat några lärandemål för eleverna.
<i>Inga mål används som utgångspunkt för elevernas lärande</i>	<ul style="list-style-type: none">• Läraren kan efter lektionen inte ange vad eleverna specifikt skulle lära under lektionen.

© Skolkompaniet i samarbete med Fibbla Kompetens och BRAVOLesson

Detta händer om man fokuserar på de viktiga detaljerna av undervisning på vetenskaplig grund - från besöksoro till utvecklingsglädje och bättre undervisning

Se i större format på nästa sida

Vi har på många skolor genomfört utvecklingsarbete på följande sätt i två omgångar under samma termin eller läsår:

- Lektionsbesök 1. Vi besöker alla lärarna på skolan och observerar deras respektive lektioner. Efter det har vi ett individuellt coachande didaktiskt samtal kring tio dimensioner av undervisning som leder till studiero, motivation och lärande på vetenskaplig grund. Vi håller efter det en workshop kring den statistik vi samlat under alla observationerna. Vid workshopen deltar rektor/skolledningen och alla lärare som arbetar i grupper.
- Lektionsbesök 2. Efter X veckor under samma termin är vi tillbaka på skolan igen och genomför samma procedur: lektionsobservationer hos varje lärare, coachande didaktiskt samtal med varje lärare och en workshop med rektor/skolledning och alla lärare. Därefter ett framåtsyftande planeringsmöte med skolledningen.

På kort tid kan alla då själva uppleva, få perspektiv på och dela den utveckling av undervisningen som sker. Ofta går många av lärarna från vad som kan beskrivas som besöksoro till utvecklingsglädje och ett aktivt samtal om undervisning i vardagen.

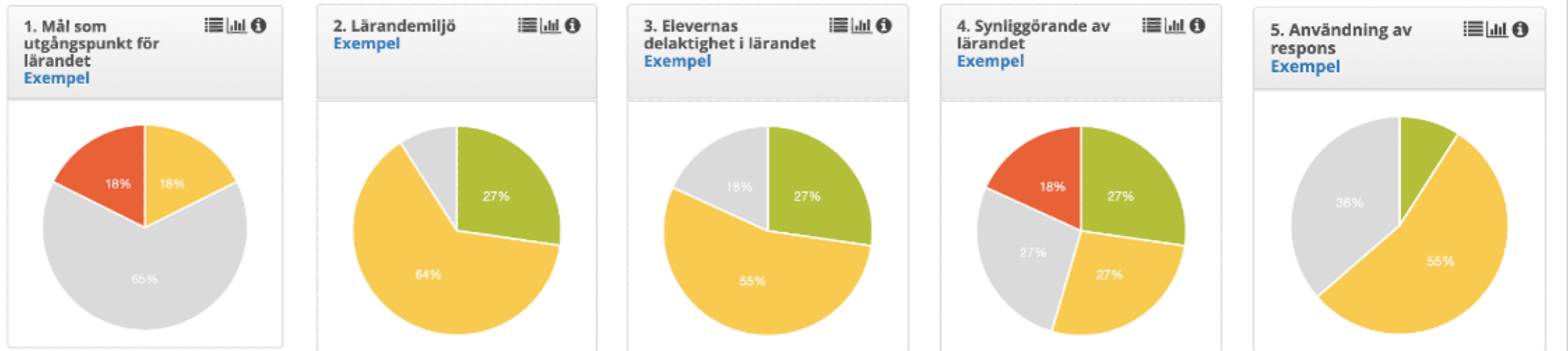
Graferna på nästa sida visar utvecklingen under vårtermin 2023 på en F-6 skola. Motsvarande utveckling sker på alla de skolor vi arbetat med. Graferna visar fem av de tio viktiga dimensionerna av undervisning på vetenskaplig grund som vi observerar.

Därefter krävs det ett fokuserat pedagogiskt ledarskap av rektor/skolledning för att detta ska leda till en bestående förändring och dessutom fortsatt utveckling för att säkerställa skicklig undervisning i varje klassrum.

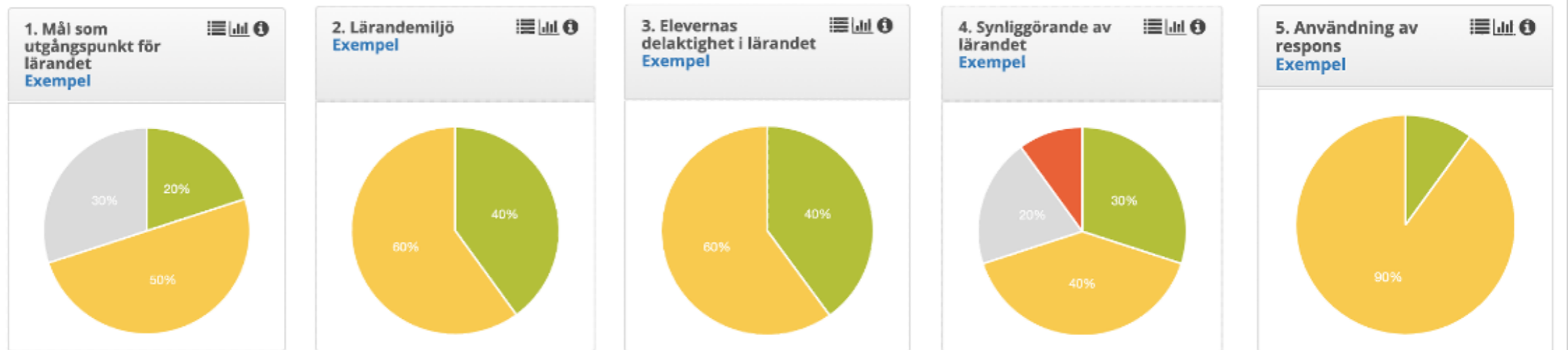
Utvecklingen i undervisningsskicklighet på Nottebäcksskolan F-6 skola med 12 lärare.

Graferna visar de första 5 av 10 observerade dimensioner av undervisning på vetenskaplig grund.

Januari
2023

Mars
2023

NYCKEL	
■	Lärare och elever har samma uppfattning av lektionens mål
■	Lärarna anger lärandemål, men de är inte fullt förstådda av eleverna
■	Mål finns men de är inte tydligt formulerade muntligt eller skriftligt
■	Inga mål används som utgångspunkt för elevernas lärande

Nyckeln till vänster visar de olika utvecklingsstegen i undervisningsskickligheten för den första dimensionen: *Mål som utgångspunkt för lärande*.

Nota bene 1. Utvecklingen från den första till den andra observationen är tydlig. Beakta att det är enbart det gröna som är best practice utifrån forskning. Mycket utvecklingspotential återstår.

Nota bene 2. Detta är data om undervisningens kvalitet och progression som är på på en mycket mer konkret och relevant nivå än Skolverkets kvalitetsindikatorer för undervisning. De är data i form av enkätsvar från eleverna om upplevd trygghet, studiero och stöd för lärande.

Avslutande resonemang: Varför genomförs undervisningen i svenska skolor med så lite fokus på kvalitet, evidens och vad den leder till för elevernas lärande?

*”ATT ARBETA FÖR ATT HÖJA KOMPETENSEN HOS
BEFINTLIGA LÄRARE ÄR EN UNDERUTNYTTJAD
STRATEGI.”*

SKOLINSPEKTIONENS ÅRSRAPPORT 2022

Den här frågställningen är extremt viktig att diskutera för alla deltagarna på Skolriksdagen. Det finns ett antal väl dokumenterade data som kan ligga till grund för de diskussionerna. Vi vill peka på dessa.

Myndighetsnivå. Skolinspektions verksamhet har genom åren haft ett större fokus på regelefterlevnad än att på observera undervisningens kvalitet. I Skolinspektionens årsrapport 2022 konstaterar de dock att ”Att arbeta för att höja kompetensen hos befintliga lärare är en underutnyttjad strategi.”⁴⁾

Huvudmannanivå. Skolinspektionens rapport om 28 skolor som under 10 år hade haft konstant låga resultat kan man läsa ”... därmed ingår inte utveckling av undervisning tydligt som en del av huvudmannens styrning mot de nationella målen.” I samma rapport pekade man på problemen med den höga omsättningen på rektorer.²⁾

Rektorsnivå. OECD:s TALIS rapport 2013 visade att svenska rektorer jämfört med rektorer i många andra länder har mindre fokus på att följa upp hur undervisningen genomförs och att utveckla den. Det ledde till en debatt om varför rektorer är begränsade av och lägger mycket tid på ”administration”. Att rektorer ofta byter jobb har också negativ inverkan på deras undervisningsfokus speciellt när det inte finns rutiner för det på huvudmannanivå.⁵⁾

Lärarnivå. Lärarutbildningarnas gemensamma utmaningar är enligt en ny rapport bland annat bristande vetenskaplig och professionsrelaterad kompetens. Många anser studenterna inte får lära sig det konkreta hantverket. När det gäller lärarnas kollegiala lärande har olika forskare kommit fram till att man behöver ställa högre vetenskapliga krav på de aktiviteter som pågår i det kollegiala lärandet. Dessa tillfällen blir ofta mer av karaktären att lufta och bekräfta lärarnas egna föreställningar eller vanföreställningar om utbildning och undervisning.^{6 och 7)}

Avslutande resonemang

Rektorsutbildningen har haft samma uppdrag under tre decennier: att lokalt utveckla verksamheten för högre måluppfyllelse. Vi har mött skolchefer och rektorer i princip varje vecka under många år. Möten som visar, och där de ibland själva säger, att rektorsutbildningen inte har rustat dem för att leda och organisera arbetet med att utveckla undervisningen på skolan.

Sammantaget har detta lett till en skolkultur som inte har fokus på att säkerställa undervisningens kvalitet.

*OM MAN GÖR EN JÄMFÖRELSE MED NÅGOT SOM
PRECIS SOM ELEVER ÄR KÄNSLIGT OCH ÖMTÅLIGT:
TÄNK DIG ATT MAN I GLASHYTTAN MÄRKER ATT
1 AV 7 GLAS KOMMER UT SPRUCKNA UR HYTTAN.
DÅ GÅR MAN MED EN GÅNG UT I HYTTAN OCH
TITTAR PÅ VARFÖR: VAD ÄR DET I
PRODUKTIONSPROCESSEN SOM INTE FUNGERAR?*

Växjö 230505
Bernt Friberg
Urban Hansson
Mats Rosenkvist

Seminarium den 22/11. Välkommen till Linköping!

Hej!

Alla intresserade är välkomna till vårt seminarium den 22/11, klockan 14-16. Det kommer att erbjudas både på plats i Linköping och via länk. Mer information om det kommer senare.

Vill du redan nu boka en plats för att senare få länken kan du skicka ett mail till info@bravolesson.se

Välkommen! hälsar

Biträdande Professor Marcus Samuelsson

Professor Joakim Samuelsson

Universitetslektor, Docent Anja Thorsten

Referenslista för de tio dimensioner av undervisningen som vi har observerat

Källor

- 1) Bryk, A.S, m. fl. (2018). **Att förbättra skolan för alla**. Lund, Studentlitteratur.
- 2) Carlgren, I. (2015). **Undervisningskulturer och undervisningspraktiker**. Göteborg, Daidalos.
- 3) Hageskog, C-A & Gerrevall, P. (2019). **När allt står på spel**. Lund, Studentlitteratur.
- 4) Hargreaves, A. & Fullan, M. (2013). **Professionellt kapital – att utveckla undervisningen i alla skolor**. Lund, Studentlitteratur.
- 5) Hattie, J & Yates, G. (2014). **Hur vi lär**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 6) Hattie, J. & Zierer, K. (2019). **10 Förhållningssätt för framgångsrik undervisning**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 7) Hirsh, Å. (2016). **Skolans dokumentation – ur ett pedagogiskt och juridiskt perspektiv**. Stockholm, Liber.
- 8) Hirsh, Å. (2017). **Formativ undervisning**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 9) Hirsh, Å. (2020). **Relationellt ledarskap i klassrummet - så skapas magi**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 10) Håkansson, J & Sundberg, D. (2012). **Utmärkt Undervisning**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 11) Håkansson, J & Sundberg, D. (2016). **Utmärkt Skolutveckling**. Stockholm, Natur & Kultur.

- 12) Håkansson, J & Sundberg, D. (2020). **Utmärkt ledarskap i skolan**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 13) Kaya, A. (2016) **Att undervisa nyanlända**. Stockholm, Natur & Kultur
- 14) Klapp, A. (2015). **Bedömning, betyg och lärande**. Lund, Studentlitteratur.
- 15) Körling, A-M. (2015). **Undervisning mellan oss**. Stockholm, Lärarförlaget.
- 16) Lundahl, C. (2011). **Bedömning för lärande**. Stockholm, Norstedts förlag.
- 17) Mager, R. F. (1988). **Att formulera undervisningsmål**. Lund, Studentlitteratur.
- 18) Nottingham, J. (2013). **Utmanande undervisning i klassrummet**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 19) Samuelsson, M. (2017). **Lärandets ordning och reda**. Stockholm, Natur & Kultur.
- 20) Timperley, H. (2013). **Det professionella lärandets inneboende kraft**. Lund, Studentlitteratur.
- 21) Wallberg, H. (2019). **Lektionsdesign**. Stockholm, Gothia Fortbildning.
- 22) Wheelan, S. A. (2013). **Att skapa effektiva team**. Lund, Studentlitteratur.
- 23) Wiliam, D. (2013). **Att följa lärande - formativ bedömning i praktiken**. Lund, Studentlitteratur.

Slutnoter

DETTA DOKUMENT ÄR SKAPAT OCH SKRIVET AV
MATS ROSENKVIST, BRAVOLESSON/SUCCESSFUL
SCHOOLS TILLSAMMANS MED
URBAN HANSSON, SKOLKOMPANIET OCH BERNT
FRIBERG, FIBBLA KOMPETENS

WWW.BRAVOLESSON.SE

INFO@BRAVOLESSON.SE

Källor

- 1) Larsson, S. (2009). *A pluralist view of generalization in qualitative studies*. International Journal of Research & Method in Education, 32(1), 25 - 38.
- 2) Skolinspektionen (2021). *Långvarigt låga kunskapsresultat - Grundskolor som under 10 år haft en hög andel elever utan godkända betyg i alla ämnen*. Tematisk kvalitetsgranskning Dnr: 40- 2020:2189.
- 3) Jahnke, A & Hirsh, Å. (2020). *Varför förbättras inte elevresultaten trots alla insatser? En fördjupad nulägesanalys av en gymnasieskola*. Stockholm, Ifous rapportserie 2020:1.
- 4) Skolinspektionen (2023). *Årsrapport 2022 - Erfarenheter från inspektion*, Dnr: SI 2023:2142.
- 5) Skolverket (2014). *TALIS 2013 En studie av undervisnings- och lärmiljöer i årskurs 7-9*. Stockholm, Fritzes.
- 6) Universitetskanslerämbetet (2023). *Lärarytbildningarna: Kvalitet, utmaningar och strategier 2016-2022*. Dnr: 411-00172-22.
- 7) Svedberg, L. (2019). *Pedagogiskt ledarskap och pedagogisk ledning*. Lund: Studentlitteratur.